

General armije
IVAN GOŠNJAK

Tito — strateg revolucije i tvorac narodne armije

Snagom revolucionarnog pregaoaca i narodnog vođe, u kojeg je izrastao u dugogodišnjoj revolucionarnoj aktivnosti, drug Tito je duboko spoznao da je povezanost Komunističke partije Jugoslavije s narodnim masama najvažniji uslov njene dosledno revolucionarne i uspešne političke borbe. Celokupan proces konsolidacije KPJ od dolaska druga Tita za njenog generalnog sekretara bio je, stoga, praćen sve odlučnijim okretanjem Partije onim pitanjima koja su činila osnovnu problematiku zemlje, koja su najviše tištala radne mase i u kojima su se najizrazitije ispoljavali sukobi osnovnih protivrečnosti stare Jugoslavije. Tako je politička linija KPJ sve više postajala adekvatan izraz progresivnog društvenog kretanja na jugoslovenskom tlu i u jugoslovenskim prilikama a time i sve uticaj-niji činilac toga kretanja...

U skladu s takvim stavom, CK KPJ je na sednici od 10. aprila 1941. godine u Zagrebu, kojom je rukovodio drug Tito, doneo odluku da se borba ne prekine čak ni u slučaju ako Partija, zbog sve vidljivijeg raspada kraljevske jugoslovenske vojske, ne uspe da organizuje otpor okupatoru. Na inicijativu druga Tita, CK KPJ je već na poznatom Majskom savetovanju doneo jednu od svojih najdalekosežnijih odluka — o otpočinjanju neposrednih priprema za ustanak, koji će za sve narode Jugoslavije označiti početak nove ere u borbi za nacionalno i socijalno oslobođenje...

Za pokretanje naroda Jugoslavije u oružanu borbu bilo je od presudnog značaja pravilno formulisanje političke platforme te borbe i određivanje njenih ciljeva. CK KPJ je postavio najširu platformu,

prihvatljivu za sve patriotske snage. Prvenstveni cilj oružane borbe bio je oslobođenje zemlje od okupatora. A da bi se taj cilj postigao, trebalo je na široj osnovi zajedničkih interesa okupiti i aktivirati u borbi sve slojeve naroda. To je bilo organizacijski ostvareno u Narodnooslobodilačkom antifašističkom frontu naroda Jugoslavije, koji je obuhvatio sve patriote spremne za borbu, bez obzira na nacionalnu, političku i versku pripadnost. Uporedo s tim, primenjujući u praksi načela naučnog socijalizma o nacionalnom pitanju, u borbi za nacionalno oslobođenje stvaralo se bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije. U vezi s tim drug Tito je pisao:

»Riječ narodnooslobodilačka borba — bila bi samo jedna fraza, pa čak i prevara, kada ona ne bi, osim, opštejugoslovenskog smisla, imala i nacionalni smisao za svaki narod posebice, tj. kada ona ne bi, osim, oslobođenja Jugoslavije, značila u isto vrijeme i oslobođenje Hrvata, Slovenaca, Srba, Makedonaca, Arnauta, Muslimana itd., kada narodnooslobodilačka borba ne bi imala tu sadržinu da zaista nosi slobodu, ravnopravnost i bratstvo svim narodima Jugoslavije. U tom i jeste, suština narodnooslobodilačke borbe...«

U toj svetlosti treba gledati i odluku Politbiroa CK KPJ od 4. jula 1941. godine da se, kad su organizacione i političke pripreme bile završene — a u nekim krajevima borbe već i počele — pređe na oružani ustanak u celoj zemlji.

Ova odluka je donesena pošto je otpočela agresija hitlerovskih armija na SSSR. To je bio pogodan strategijski momenat koji se nije smeo propustiti. Otvaranje novog fronta, na kome je bila angažovana glavna oružana sila fašističkog agresora, značilo je ogromno ojačavanje snaga antihitlerovske koalicije i u materijalnom i u moralnom pogledu. Stupanjem SSSR u rat nastala je kvalitativno nova situacija, u kojoj je došao do izražaja veoma snažan spoljni činilac koji je pozitivno delovao na otpočinjanje oslobodilačkog rata i revolucije u našoj zemlji. Uticaj i ideje oktobarske revolucije i popularnost SSSR, koju je i Partija stvarala svojom revolucionarnom aktivnošću, bili su značajan moralni faktor u oslobodilačkoj borbi naših naroda. Međutim, konkretna situacija nije bila nimalo povoljna. Hitler do tada nije bio izgubio ni jednu bitku. Cela Evropa, sem Velike Britanije, bila je pokorena, a fašističke divizije su ubrzano prodirale u dubinu teritorije SSSR. Fašizam je bio na vrhuncu svoje moći i za mnoge je izgledao nepobediv. Brzi i veliki početni vojni uspesi fašističkih armija na Istočnom frontu kao da su davali za pravo onima koji su sumnjali u mogućnost otpora fašizmu...

Partizanski rat — vojni oblik oružanog ustanka. Kako voditi rat — to je bio jedan od najkrupnijih problema u pripremi i organizaciji oružane borbe. Rešiti ga, bilo je utoliko teže što za njega nije bilo uzora i što tada vladajuća shvatanja u najuticajnijim krugovima međunarodnog radničkog pokreta ne samo što nisu odgovarala našim prilikama i potrebama, već su nas mogla orijentisati u pravcu na kome se ne bi nalazila rešenja konkretnih revolucionarno-oslobodilačkih zadataka koji su stajali pred našom zemljom i našim revolucionarnim pokretom. Utoliko je značajniji stav CK KPJ i druga Tita da partizanski rat u prvom periodu bude osnovni oblik vođenja oružane borbe...

Partizanski rat je, zatim, bio najpodesniji oblik za buđenje i primenu velikog narodnog borbenog stvaralaštva i inicijative, za aktiviranje ogromnog slobodarskog ratničkog iskustva borbenih tradicija naših naroda. U tome je bila jedna od velikih njegovih vrednosti. Drug Tito je, računajući na to, ukazivao da se »pri stvaranju partizanskih odreda ne smije biti tjesnogrud«, već da »treba dati mogućnost široke inicijative za stvaranje partizanskih odreda«. (Tito, *Zadatok NOPO, Vojna djela, VIZ*, 1961, str. 22.). Istina, to je vodilo šarolikosti oblika organizacije i naziva, što je tražilo ne malo napora da se sve to uskladi, usmeri i objedini, ali je zato razvilo ogromnu udarnu snagu i omogućilo da se sve preispita i proveri neumoljivim merilom ratne prakse. Iskustva dobivena iz tih ustaničkih dana i prvih velikih teških borbi s neprijateljem bila su temelji naše vojne veštine u narodnooslobodilačkom ratu...

U skladu s nastojanjima Vrhovnog štaba da se oružana borba svih jugoslovenskih naroda organizacijski što više učvrsti i objedini, drug Tito je od samog početka borbenih dejstava davao zadatke nacionalnim rukovodstvima ustanka i usmeravao ih na to da najveću pažnju obrate povezivanju i koordinaciji borbe između pojedinih krajeva naše zemlje. Tako je plamen ustanka sve više zahvatao Jugoslaviju u celini. Rukovodeći procesom pretvaranja celokupne jugoslovenske teritorije u jedinstveno ratno poprište na kome za okupatora nigde i nikada nije bilo mira ni predaha, drug Tito je već u početku ustanka isticao potrebu pretvaranja partizanskih odreda u jedinstvenu oslobodilačku vojsku. U jednom pismu Radu Končaru od septembra 1941. godine on je pisao: »Naši partizanski odredi su pod centralnim rukovodstvom Vrhovnog štaba i CK KPJ, koji postepeno te raštrkane partizanske odrede pretvara u oslobodilačku armiju koja će biti samo pod našim rukovodstvom i uticajem...«

Narodna vlast kao rezultat i faktor ustanka. Neposredne ratne potrebe i realizovanje ciljeva oslobodilačkog rata zahtevali su da se,

uporedo sa stvaranjem vojne organizacije, u svim krajevima zemlje stvaraju i organi nove, revolucionarne vlasti. Bez vlasti prožete duhom i ciljevima narodnooslobodilačkog rata, spremne i sposobne da obavlja sve dužnosti koje zahteva vođenje rata, da pokreće i mobiliše narodne mase u borbu, ciljevi rata i revolucije ne bi se mogli ostvariti. Stari aparat vlasti, zbog svoje klasne eksploatatorske suštine, ni u kom slučaju nije mogao delovati kao organ revolucionarne oslobodilačke borbe. Naprotiv, on je postao uporište i organ vlasti okupatora. Stoga je Tito na V kongresu KPJ rekao:

»Radi uspešnijeg razvijanja ustanka bilo je potrebno u prvom redu uništiti aparat stare Jugoslavije koji je okupator uspio staviti potpuno u svoju službu. Uništenje žandarmerije, opštinskih uprava i arhiva, katastra i drugog — to je bio zadatak partizana, pored napada na okupatora, i to se pokazalo kao vrlo efikasno, jer je okupator na taj način izgubio uporište u selima i u manjim mjestima.«

U funkciji organa narodne vlasti ostvarivalo se jedinstvo oslobodilačkih i revolucionarnih ciljeva narodnooslobodilačkog rata. Oni su u sebi najadekvatnije i najefikasnije objedinjavali »vojne« i »civilne« funkcije u uslovima vođenja opštenarodnog rata...

Okupatorske i kvislinške snage trpele su u Jugoslaviji stalne i sve veće gubitke. Osim toga, oružani ustanak je poremetio planove okupatora da nesmetano eksploatiše jugoslovensku privredu, radnu snagu i druga bogatstva zemlje. Na našem tlu je stvoren nov i za fašističke agresore neočekivan front. Vojni i politički rezultati ustanka imali su ne samo veliki unutrašnji značaj već su predstavljali i krupan doprinos opštem naporu antihitlerovske koalicije u ratu protiv fašizma. Naš ustanak i partizanski rat kao oblik oružane borbe protiv okupatora pokazali su da se u toj formi može stvoriti samostalno ratište i u najdubljoj pozadini neprijatelja. Uspesi oslobodilačke borbe u Jugoslaviji bili su podsticaj patriotskim i revolucionarnim snagama drugih okupiranih ili na drugi način porobljenih zemalja da i one pođu putem oslobodilačke i revolucionarne borbe...

Pred rukovodstvo narodnooslobodilačkog pokreta postavili su se, krajem 1941. godine, novi krupni problemi. Situacija stvorena ofanzivnim dejstvima neprijatelja u Srbiji izazvala je potrebu ponovnog preuzimanja strategijske inicijative. To se moglo postići izvođenjem većih operacija — oslobodenjem novih teritorija, zauzimanjem većih neprijateljskih uporišta, onespособljavanjem i zauzimanjem važnih komunikacija, itd. Takvim i sličnim akcijama trebalo je postići nove vojne uspehe...

Stvaranje takvih jedinica koje će po svojoj udarnoj snazi i manevarskoj sposobnosti prevazići partizanske odrede zahtevala je, dakle, nastala situacija, ali je ono bilo i izraz same strategijske koncepcije narodnooslobodilačke borbe. Drug Tito je već u prvom broju *Biltena Vrhovnog štaba* pisao o tome da će se, u slučaju povoljnih strategijskih i drugih okolnosti, prema potrebi stvoriti vojne jedinice koje će izvoditi krupne vojne operacije.

»Kada smo se iz Srbije povukli u Sandžak, kaže drug Tito, ja sam počeo da razmišljam o daljem načinu ratovanja, o tome kakve treba da budu naše formacije.

Mi nismo imali toliko ljudi da bismo mogli stvoriti neke krupne jedinice, a nismo imali ni vremena da čekamo dok stvorimo toliko odreda i bataljona. Razmišljao sam o tome da ipak pristupimo formiranju jedinica koje će imati regularni vid, pa ma i sa malim brojem ljudstva. Kao operativnu jedinicu sa zadacima strategijskog karaktera, što se kasnije i pokazalo kao jedino pravilno rješenje, stvorili smo Prvu proletersku brigadu kao jezgro za dalje stvaranje redovne armije. Bio mi je cilj, da od svih odreda koji su još postojali, naročito u Bosni, stvorimo nekoliko brigada.«

Neposredno posle formiranja Prve proleterske brigade, drug Tito je stavio u zadatak glavnim štabovima da »stvaraju čvrste jedinice od najboljih radničkih i seljačkih elemenata koje će u danom momentu moći da uđu u proleterske brigade...«

Formiranjem brigada data je konačna orijentacija u izgrađivanju naše armije. U Statutu proleterskih brigada stoji da su one »vojne udarne formacije naroda Jugoslavije, pod rukovodstvom Komunističke partije... jemstvo za uspješnu borbu protiv nacionalnog porobljavanja i ekonomskog ugnjetavanja«. Brigade su imale zadatak da »ukazujući na pravilan put borbe i svojim sopstvenim požrtvovanjem... okupljaju oko sebe sve slobodoljubljive i napredne slojeve naroda i na taj način čine jezgro buduće narodne armije« (Tito, *Vojna djela*, VIZ, 1961, str. 34 — podvukao I. G.). S takvom organizacijom i operativnim odlikama, brigade su se, u našim uslovima, pokazale kao najpogodnije vojne jedinice i one su do kraja rata bile osnova organizacijske strukture Narodnooslobodilačke vojske, odnosno Jugoslovenske armije. Grupisane, one su mogle izvoditi velike i složene operacije kakve izvode jedinice savremene armije...

Formiranje divizija i korpusa i način njihovog dejstva. Kraj 1942. godine obeležen je širokim razmahom narodnooslobodilačkog rata u Jugoslaviji. Oružana borba je sve više jačala i po obimu i po intenzi-

tetu, primajući obeležja opštenarodnog oslobodilačkog rata, koji je u temeljima ugrožavao ne samo snage okupatora u Jugoslaviji, nego i čitav južni bok fašističkih armija. Politički i vojni uspjesi te borbe izražavali su se u sve masovnijem učešću jugoslovenskih naroda u ratu protiv okupatora i domaćih izdajnika i, posebno, u stalnom jačanju oružanih snaga. Oslobođena teritorija je u to vreme obuhvatala oko 45.000 kvadratnih kilometara. Stečena su nova borbena iskustva i osposobljeni mlađi vojni kadrovi, koji su mogli preuzeti rukovođenje jedinicama koje su se stvarale. Postignuti borbeni uspjesi, stalno širenje oslobodilačkog rata i sve veći priliv boraca u oružane snage stvorili su uslove da se — radi preduzimanja krupnih operacija i lakšeg rukovođenja — formiraju velike manevarske jedinice i formacije narodnooslobodilačkih oružanih snaga. Na osnovu svega toga, Vrhovni štab je u novembru 1942. godine doneo odluku o stvaranju Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, organizovane u divizije i korpuse.

»U vrijeme kada su za to sazreli svi uvjeti, kada se za to pokazala neophodna potreba, kada su već bile stvorene mnogobrojne brigade i bataljoni...« (Tito, *Bilten VŠ* za septembar-novembar 1942) — kada su predstojale krupnije operacije, Vrhovni štab je doneo odluku da se formiraju divizije i korpusi. Time su oružane snage oslobodilačkog rata i revolucije dobile novu organizacijsku strukturu, koja je odgovarala vojno-političkoj situaciji stvorenoj uspešnim razvojem oružane borbe, situaciji koja je omogućavala nanošenje velikih udara neprijatelju. Divizije i korpusi Narodnooslobodilačke vojske bili su kadri da prime na sebe operativne zadatke većih združenih jedinica, da vode, po potrebi, veće i upornije frontalne borbe i da sigurnije brane slobodnu teritoriju. To su bile lako pokretne jedinice, bez glomaznih komora, sposobne da se bez naročite prethodne pripreme brzo kreću van komunikacija, po najtežem zemljištu i pod najnepovoljnijim meteorološkim uslovima...

Formiranjem divizija i korpusa Narodnooslobodilačke vojske nije napušten partizanski način ratovanja, i, prema situaciji, njegova osnovna načela primenjivana su i u najkrupnijim operacijama. Suštinsku orijentaciju u tome pravcu, a time i osnove ratne veštine Narodnooslobodilačke vojske, dao je drug Tito novembra 1942. godine.

»Taktika ratovanja naše narodne vojske apsolutno mora biti kombinirana sa našom dosadašnjom partizanskom taktikom. To znači da se moramo čuvati krutih frontova i izbjegavati ih, da moramo izbjegavati da nam neprijatelj, svojom taktikom, nametne odbranu pomoću dugačkih i rasplinutih frontova, za-

čepļavanje rupa itd. Naprotiv, u našoj narodnoj vojsci mora vladati isključivo ofanzivni duh, ne samo kad smo u ofanzivi već i u defanzivi.

Ofanzivni duh za vrijeme neprijateljske ofanzive ispoljava se u snažnoj, smjeloj partizanskoj taktici, taktici prodora u neprijateljsku pozadinu, u uništavanju ne samo komunikacija nego i neprijateljskih centara snabdijevanja, njegovih baza, koje su za vrijeme neprijateljske ofanzive vojnički oslabljene ili su potpuno ispražnjene. Ne treba da se bojimo opkoljavanja, kao što se nismo bojali ni onda kad smo imali manje jedinice. . . »

U našem ratu su aktivna dejstva, odlučnost komandovanja i visoki moral boraca — uz vešto korišćenje zemljišta i efikasnu upotrebu raspoloživog oružja — bili osnovni uslov proboja iz svakog neprijateljevog obruĉa. Naše snage su u tzv. V ofanzivi, uprkos šestostrukoј nadmoći neprijatelja, veštīm manevrom održale inicijativu i ostvarile taktičku premoć na odlučujućem pravcu. Zahvaljujući tome, one su u odlučujućem trenutku, iako sa znatnim gubicima izvršile proboј i osnovnim snagama izišle iz okruženja. Takvim dejstvom naših snaga bio je iznenađen i sam neprijatelj, koji nije mogao da im ne oda priznanje. U jednom nemaĉkom dokumentu od juna 1943. godine stoji: »Tok borbe je pokazao da su komunističke snage pod Titovom komandom odlično organizovane, vešto vođene i da raspolazu borbenim moralom koji izaziva ĉuđenje. Neprijateljevo komandovanje bilo je izvanredno, pokretno i, takođe, u odbrani aktivno . . . »

Narodnooslobodilaĉka vojska razvijala je sve snažnija ofanzivna dejstva u svim krajevima Jugoslavije. U duhu strategijskog plana Vrhovnog štaba, jake grupacije naše vojske u Bosni i Crnoj Gori spremale su se da zajedno sa snagama u Srbiji i Makedoniji preduzmu ofanzivu za oslobođenje istoĉnih krajeva Jugoslavije. U leto 1944. godine Srbija i Makedonija su dobile izuzetnu strategijsku važnost. Snage Narodnooslobodilaĉke vojske, dejstvujući na najvažnijoj balkanskoј magistrali i u pozadini nemaĉke grupe armija »E« u Grĉkoј, primile su na sebe izvanredno znaĉajnu ulogu u bici za Balkan . . .

Završne operacije Jugoslovenske armije su sastavni deo savezniĉke ofanzive za konaĉno uništenje hitlerovske Nemaĉke. Njihov znaĉaj i obim potvrđuje ĉinjenica da je neprijatelj na jugoslovenskom ratištu imao krajem marta 1945. godine 30 kompletnih divizija, 9 samostalnih brigada, 4 borbene grupe, 30 samostalnih pukova i mnoge druge manje jedinice kopnene vojske, zatim jednu mornariĉku diviziju i druge manje mornariĉke i vazduhoplovne jedinice.

Plan završnih operacija donesen je u Beogradu na sastanku druga Tita s komandantima armija i predstavnicima Generalštaba. O sa-

dejstvu sa savezničkim snagama u Mađarskoj i Italiji dogovoreno je na sastanku druga Tita s maršalom Tolbuhinom i feldmaršalom Aleksanderom u Beogradu. Osnovna zamisao je bila: dejstvima severne grupe (I i III armija sa operativno potčinjenim 6. i 10. korpusom) ka Koruškoj, južne grupe (IV armija sa operativno potčinjenim 4, 7, 9. i 11. korpusom) ka Trstu i centralne grupe (II armija sa operativno potčinjenim 2, 3. i 5. korpusom) pravcem Doboj—Banja Luka—Karlovac—Novo Mesto, okružiti i uništiti nemačke snage na tlu Jugoslavije. Južna grupa prelazi u napad 20. marta, centralna 5. aprila, a severna 12. aprila...

Operacija za oslobođenje zemlje praktički je izvedena kao mnoštvo manjih i većih napadnih i odbrambenih akcija, vođenih u isto vreme na ogromnoj prostoriji i na veoma raznovrstan način — počevši od partizanskih akcija do klasičnog frontalnog proboja dobro organizovane neprijateljeve odbrane. Neprijatelju je nametnut način dejstva u kome je za njega pozadina postala primarnija od dejstva na frontu. Time je osiguran brz tempo nastupanja naših snaga. U borbama od 20. marta do 15. maja razbijena je i uništena grupa armija »E«, a među mnogobrojnim zarobljenicima nalazio se i komandant grupe Ler. Takvi rezultati su postignuti zahvaljujući načinu dejstva koji je omogućavao angažovanje raznovrsnih jedinica i samog naroda u borbi, i razvijanje njihove stvaralačke inicijative. Sažeta karakteristika takvog načina dejstva vidi se iz reči druga Tita: »To je bio *opštenarodni rat*, ali dobro organizovan, vođen iz jednog centra, Vrhovnog štaba, *kombinacija partizanskog ratovanja s frontalnim borbama*...«

Oružani ustanak naroda Jugoslavije prerastao je u organizovani opštenarodni rat, u kome su snage Narodnooslobodilačke vojske vezivale u proseku preko 500.000 fašističkih vojnika Nemačke i Italije i kvislinških jedinica Bugarske i Mađarske. U tom pogledu se ništa nije menjalo ni onda kada su fašističke sile bile primorane da vode odlučujuće bitke na drugim frontovima. Ofanzivna dejstva naših snaga nisu ni tada dopuštala okupatorima da izvlače jedinice s našeg ratišta, već su ih, naprotiv, primoravala da dovlače nove snage.

Dosledni proleterski internacionalizam rukovodstva KPJ i narodnooslobodilačkog rata izražavao se i u njegovim naporima da što više pomogne Sovjetski Savez, koji je najveću težinu rata dugo vreme sam snosio. U tome je bio ne mali naš doprinos opštesavezničkoj borbi protiv fašizma u drugom svetskom ratu.

Veličina toga doprinosa je i u tome što je dat u izvanredno teškim uslovima. Dugo vreme bez ikakve neposredne materijalne po-

moći, pa čak i nepriznati, u borbi protiv višestruko brojnijeg i nadmoćnijeg neprijatelja, čija brutalnost nije znala granica, neodeveni i bez dovoljno hrane, primorani da svaku pušku i svaki metak otimamo od neprijatelja — mi ni jednog trenutka nismo prestali da zadajemo udarce fašističkim agresorima.

Boreći se predano za svoje oslobođenje i za uništenje fašizma, jugoslovenski narodi su dali 1,700.000 ljudskih života. Od toga su vojni gubici iznosili 305.000 mrtvih i 425.000 ranjenih boraca. Malo koji narod je u borbi protiv fašizma podneo tolike žrtve. Oni su najrečitiji izraz doprinosa oslobodilačke borbe u Jugoslaviji zajedničkim naporima ujedinjenih naroda u ratu protiv fašističke koalicije...

Govoreći o tom doprinosu, drug Tito je rekao:

»Mjerilo vrijednosti našeg ratovanja ne može biti u tome kako su naši borci bili odjeveni i kakvo je bilo naoružanje, koliko smo imali i kakvih tehničkih sredstava itd., već u tome koliko smo u ratu imali protiv sebe neprijateljskih divizija (koje su okupatorima bile jako potrebne na drugim savezničkim frontovima), koliko i kakve udarce smo bili sposobni zadavati neprijatelju i, na kraju, — kolika je bila naša brojčana snaga.«

Borbeni prilog naroda Jugoslavije opštim ratnim naporima antihitlerovske koalicije naišao je na zasluženno priznanje svih objektivnih ljudi sveta. Tito i jugoslovenski partizani postali su još za vreme rata simbol borbe za slobodu, a njihova dela su značila podsticaj svim iskrenim borcima protiv fašizma...

Narodnooslobodilačkim ratom naši narodi su ostvarili najveće delo u svojoj istoriji: potpuno nacionalno i socijalno oslobođenje. U njemu su oni stvorili novu državu, bratsku zajednicu ravnopravnih naroda. Ukoliko se na to veliko delo gleda iz dalje istorijske perspektive, utoliko se sve bolje sagledava prava njegova veličina.

U to delo su utkani stvaralačka misao i nepresušna energija druga Tita, koji je za naše narode postao i sve više postaje pojam svih velikih tekovina oslobodilačkog rata i revolucije i njihove još lepše budućnosti.

U svojim delima on je razvio našu naučnu vojnu misao, uočavajući na vreme sve ono novo što je donosio napredak ratnih sredstava. Ističući da je čovek osnovni faktor naše odbrane, da je snaga naše Armije u njenoj čvrstoj povezanosti s narodom i u njenom moralno-političkom jedinstvu, Tito je svakom našem vojniku i svakom građaninu otvorio perspektivu da je u odbrani protiv agresora moguće očuvati slobodu i nezavisnost socijalističke Jugoslavije.

U Titovim ocenama i mislima vojne starešine nalaze nepresušni izvor znanja za svoje usavršavanje i ovladavanje vojnom veštinom. U njegovim delima i postupcima oni nalaze najbolji primer kako treba negovati pravilne, drugarske međusobne odnose, socijalističke odnose među ljudima, koji su osnova našeg moralno-političkog jedinstva.

Vođena Titovom rukom, Jugoslovenska narodna armija je po svojoj herojskoj borbi protiv agresora u oslobodilačkom ratu i po svojoj sadašnjoj ulozi stekla visok ugled miroljubive armije socijalističke zemlje. Svojim doslednim služenjem miru, svojom snagom i spremnošću da se suprotstavi agresoru, ona je objektivno materijalni oslonac i moralna potpora svih naprednih snaga u svetu koje se bore za slobodu i nezavisnost, za mir i društveni progres.

(»Vojno delo« br. 4—5/62)